

ترجمه انگلیسی این مقاله نیز با عنوان:
An Analysis of Indicators Affecting the Creation of the Third Place using an Evidence-Based
Approach (Case Studies: Mellat and Didgah Park/ Hills in Sanandaj city)
در همین شماره مجله به چاپ رسیده است.

مقاله پژوهشی

واکاوی شاخص‌های مؤثر بر خلق مکان سوم با رویکرد شاهدمینا
(نمونه موردی: پارک/تپه‌های ملت و دیدگاه شهر سنندج)

آزاد ایرانیانه^۱، فرزین چاره‌جو^{۲*}، کسری کتاب‌اللهی^۳

۱. کارشناس ارشد طراحی شهری، گروه مهندسی شهرسازی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۲. استادیار گروه مهندسی شهرسازی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۳. پژوهشگر دکتری شهرسازی و مدرس، گروه مهندسی شهرسازی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۰۳

چکیده

بیان مسئله: مکان سوم مفهومی کلیدی برای درک عملکرد روابط بین محیط و اجتماع است. شهرها یک سامانه پیچیده اجتماعی-زیست‌محیطی هستند و همواره به عنوان بستر تعاملات اجتماعی و فضایی برای ملاقات و گذران اوقات فراغت مطرح بوده‌اند. با نگاهی به مناطق مختلف شهر سنندج، نابرابری‌های اجتماعی موجود در محله‌های مختلف که خود ناشی از توزیع و پخش نابرابر امکانات و تسهیلات شهری است، به روشنی به چشم می‌خورد که بعضاً ریشه در بینش مسئولان امر نسبت به مکان و غرابت اقدامات انجام‌گرفته با مضمون مکان و نیاز کاربران دارند.

هدف پژوهش: هدف اصلی پژوهش، شناسایی و اعتبارسنجی شاخص‌های مؤثر در خلق مکان سوم است. روش پژوهش: روش پژوهش حاضر از نظر موضوع، میدانی، از نظر هدف کاربردی-توسعه‌ای و از نظر زمان، آینده‌نگر است. گردآوری اطلاعات به روش اسنادی و پیمایشی انجام می‌شود. براین اساس از دو روش «مضمون‌مینا» در ارزیابی محتوای ادبیات موضوع و همچنین از روش «شاهدمینا» در ارزیابی نمونه موردی و پیمایش با استناد به رصد، مستندنگاری و پرسش‌نامه استفاده می‌شود. ارزیابی اطلاعات کیفی، در نرم‌افزار Maxqda 18 به انجام می‌رسد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش، نشان از تفاوت بینش جامعه کاربران و جامعه مسئولین در مورد وضعیت و ویژگی‌های خلق مکان سوم دارد. یکی از دلایلی که موجب تغییر در فضاهای شهری و خلق مکان می‌شود، میزان آگاهی جامعه از تأثیرات طراحی شهری و مطالبه‌گری آنهاست که به رشد و توسعه مردم‌مدار و خلق مکان‌های شهری خواهد انجامید. همچنین مجموعه درخواست کاربران براساس ارزیابی شاهدمینا از پارک‌تپه‌های دیدگاه و ملت، همسو با شاخص‌های خلق مکان سوم مبتنی بر تحلیل مضمون‌مینا ادبیات مربوطه است. بر این اساس پیشنهاداتی جهت خلق مکان سوم در پارک‌تپه‌های دیدگاه و ملت، ارائه می‌شود.

واژگان کلیدی: ارزیابی محتوا، مکان سوم، پارک/تپه، شاهدمینا، سنندج.

مقدمه

تأثیر می‌گذارد، متعاقباً متناسب با نیازها و ویژگی‌های خویش، از محیط اطراف نیز تأثیر می‌پذیرد (مجتبوی، مطلبی و قدوسی‌فر، ۱۴۰۰، ۳۴)؛ همین امر موجب شده است که پژوهش‌های بسیاری در تلاش جهت بررسی «مکان‌های سوم» در زندگی روزمره افراد و ارتقای

فضاهای شهری نقش چشمگیری در ارتقای سرزندگی و افزایش تعاملات اجتماعی شهروندان ایفا کرده است (Johnson, 2018). همان‌گونه که انسان بر محیط

* نویسنده مسئول: f.charehjo@iausdj.ac.ir

مبانی نظری و پیشینه پژوهش • مکان

ادوارد رلف مفهوم مکان را در وجود یک پناهگاه امن تعریف کرده که از طریق آن می‌توان به دنیا نگریست. یک ارتباط قوی که انسان جایگاه خودش با دیگر چیزها را ارتباط می‌دهد و یک رابطه روانی را با یک نقطه مشخص ایجاد می‌کند (رحمانی و پورجعفر، ۱۳۹۵). از نظر وی، مکان‌ها هسته‌های معنایی از محیط هستند که از تجربیات شخصی بهره‌گیران از آن شکل گرفته و با ادغام فضا و معنی، افراد یا به طور مستقل و یا در میان گروه‌های مختلف و اجتماعات، فضا را به مکان تبدیل می‌کنند. مکان، فضایی دارای معناست، به همین دلیل است که عمدتاً مکان را با بروز روابط اجتماعی تعریف کرده‌اند. در مدل مکان کانتز این ارتباط به روشنی مشخص است.

امروزه شهر دیگر تنها در کالبد خلاصه نمی‌شود، بلکه روحی را درون خود در جریان دارد که حاصل از بسترهای موجود جهت برقراری روابط اجتماعی درون آن است (Carlino & Saiz, 2019؛ منصور و جهان‌بخش، ۱۳۹۲). فضاهای شهری بستری برای حضور شهروندان و وقوع رفتارهای گوناگون و متنوع آنهاست. ارتباط بین فضا و رفتار و یا محیط و اجتماع در علوم اجتماعی و محیطی، منجر به شکل‌گیری نظریه‌هایی شده است که می‌توانند راهنمای کارآمدی جهت تدوین یک مدل فضا محور در مدیریت رفتارهای بهره‌گیرندگان از فضای شهری باشند (پاک‌نژاد و لطیفی، ۱۳۹۷).

این در حالی است که با فاصله گرفتن شهرها از ابعاد انسانی خود، چالش‌های شهرنشینی، گسستگی روابط اجتماعی، ضعف در امکانات و تسهیلات موجود همواره موجب بروز آسیب‌های روحی و روانی و افزایش بیش از پیش انزوای اجتماعی در میان افراد شده است که همین امر لزوم ایجاد یک بستر مناسب برای رفع نیازهای اجتماعی و فراغتی افراد درون فضای شهرها را پررنگ‌تر می‌کند (Nguyen Lin & Chan., 2019; Martín, Martínez, & Fernández, 2018; شاد، ۱۳۹۵).

این در حالی است که در حال حاضر، فضاهای عمومی شهرها، به دلیل نبود سیاست‌ها و مدیریت‌های جامعه در جایگاه والای خود مورد غفلت واقع شده و در پاسخ‌گویی به نیازهای مختلف انسان و تأمین آسایش وی در سایه انعطاف‌پذیری عملکردی‌شان، ناموفق عمل نموده‌اند (حیدری، امیرحاجلو، کارخانه و احمدی‌فرد، ۱۳۹۲). مکان همچنین گستره‌ای از فضا است که دارای پار معنایی و ارزشی باشد و این خود یعنی تجربه مکانی، لزوماً زمان‌مند و خاطره‌مدار هستند (پرتوی، ۱۳۸۲، ۴۶).

ویژگی زندگی آنها انجام شود (Carlino & Saiz, 2019; Bruijn, 2018).

مکان عمومی شهری باید جلوه‌گاه حیات، تنوع و گوناگونی، مکانی برای مکاشفه، فراغت و سرگرمی، دیدن و دیده‌شدن، آموختن و لذت‌بردن باشد و از چهار ویژگی اجتماع‌پذیربودن، فراهم‌آوردن احساس آسایش و راحتی، امکان بروز فعالیت‌های متنوع و درگیرشدن با فضا و نهایتاً سهولت دسترسی، برخوردار باشد. درواقع شهرها یک سیستم پیچیده اجتماعی-زیست‌محیطی هستند که در آنها روابط بین فضا و مکان از طریق ویژگی زندگی ساکنان آن معنا می‌یابد (Cabrera- Barona & Merschedorf, 2018; Kemp, Stephani, 2015). فضاهای شهری به همه شهروندان تعلق داشته و منحصر به جنبه‌های کالبدی آن نیست، در واقع این فضاها با حضور انسان و فعالیت‌هایش معنا می‌یابد.

طراحی شهری موفق، با خصوصیات کالبدی ویژه‌ای که ارائه می‌کند، فرصت‌هایی جهت برقراری ارتباط بین شهروندان و مکاشفه در محیط را برای آنان فراهم می‌آورد. تعاملات اجتماعی سالم تأثیر بسزایی بر سلامت و رفاه فرد و رضایتمندی وی از زندگی دارد (Hagell, Shah, Viner, Pachucki, Ozer, Hargreaves, Varnes & Heys, 2018; Barrat & Cattuto, 2015; Kok, Coffey, Cohn, Catalino, Vacharkulksemsuk, Algoe & Fredrickson, 2013; Credit & Mack, 2017; Pancholi, 2018).

بنابر آنچه مطرح شد، با رشد و توسعه شهری، تغییر در الگوهای کار و زندگی، نیاز به تفریح و گذران اوقات فراغت ضرورت بیشتری برای شهروندان ایجاد کرده و جزو نیازهای ضروری به شمار می‌آید. ایجاد چنین فضاهای فراغتی در قالب مکان سوم، موجب افزایش ارتباط و تعاملات بین مردم و سرزندگی شهری خواهد بود. این در حالی است که با نگاهی به مناطق مختلف شهر سنج، نابرابری‌ها و تعارضات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و معیشتی موجود در محله‌های مختلف شهر ناشی از توزیع و پخش نابرابر امکانات و تسهیلات شهری، به روشنی به چشم می‌خورد که بعضاً ریشه در بینش مسئولان امر، نسبت به مکان و غرابت اقدامات انجام‌گرفته با مضمون مکان و نیاز کاربران دارند.

لذا هدف اصلی پژوهش، شناسایی و اعتبارسنجی شاخص‌های مؤثر در خلق مکان سوم است. با توجه به اهمیت تپه‌ها، در جغرافیای شهر سنج و از طرفی ضرورت پارک‌های شهری در شکل‌گیری مکان‌های سوم، پارک‌تپه‌های ملت و دیدگاه شهر سنج که در اذهان عموم مردم این شهر، جایگاه والایی دارد و علی‌رغم اینکه مکان‌سازی نظام‌مندی در آن انجام نشده، مورد استقبال کاربران زیادی است، به عنوان نمونه موردی انتخاب شد.

کتاب‌اللهی (۱۳۹۶، ۱۰۳)، معتقد است مکان بایستی در ابعاد گسترده، مجموعه‌ای از سنج‌ها را در موارد معماری جدا، منظرسازی، مشوق‌ها و محرک‌ها، مسائل زیست‌محیطی و از همه مهمتر در زمینه رفتار و فعالیت کاربران برآورده کند.

• مکان سوم

همسو با کاهش کارایی فضاهای مسکونی، کار و تحصیل به عنوان مکان‌های اول و دوم در قرن بیست و یک میلادی، فضاهای شهری مخصوصاً فضاهای ویژه گذران اوقات فراغت که به گفته الدنبرگ «مکان سوم» نامیده می‌شوند، از اهمیت والایی برخوردار گشته و نقش چشمگیری در سرزندگی فضای شهرها و پویایی شهروندان دارند (کارگر و قره بگلو، ۱۳۹۴). اصطلاح «مکان سوم»، برای اولین بار توسط ری اولدنبرگ جامعه‌شناس آمریکایی در کتابی تحت عنوان «مکانی بسیار خوب»، در دهه ۹۰ میلادی مطرح شد. اولدنبرگ در این کتاب خانه را مکان اول، محل کار و تحصیل را مکان دوم نام نهاد و از مکان‌های سوم به عنوان محیط‌هایی غیررسمی و اجتماعی مختص برقراری ارتباط و مراوده با دیگران، فارغ از هر آنچه هستند نام برد (Lumba, 2018; Samadi Ahari & Sattarzadeh, 2018). مکان‌های سوم این فرصت را برای افراد فراهم می‌کنند تا فارغ از بایدها و نبایدهای زندگی روزمره و به دور از آرایش در کنار یکدیگر قرار گرفته و به هم‌صحبتی بپردازند.

این مکان‌ها میزبان گردهمایی منظم، داوطلبانه، غیررسمی و مسرت‌بخش فراتر از محیط خانه و کار هستند. وی بر این باور است که وجود این مکان‌ها برای جامعه مدنی، دموکرات و فعالیت‌های اجتماعی از اهمیت والایی برخوردار است. مکان سوم نه خانه است و نه محل کار و تحصیل، مکانی است میان این دو که افراد جهت گذران اوقات فراغت آنجا گرد هم جمع می‌شوند و با هم تعاملات اجتماعی برقرار می‌کنند (Lumba, 2018). محل کار، تحصیل و زندگی اگرچه نقش مهمی در رضایتمندی افراد از زندگی دارند، اما مکان‌های سوم به تأمین نیاز به تعاملات اجتماعی به عنوان یک نیاز انسانی و بستر داشتن زندگی سالم برای همه اقشار جامعه کمک می‌کنند (Campbell, 2017). به عبارتی، مکان سوم جایی است که روح زندگی جمعی در آن جریان دارد، موجب افزایش حس تعلق افراد و خاطره‌انگیزی اجتماعی می‌شود که همین خود تأثیر بسیاری بر رشد اجتماعی و فردی بهره‌گیران خواهد داشت. مکان سوم مکانی است که امکان مراوده‌های از پیش تعیین‌نشده با دوستان، همسایگان، آشنایان و غریبان در آن اتفاق می‌افتد. مکان سوم به مردم این امکان را می‌دهد تا در جایی فارغ از مشغله‌های زندگی به طور ساده و در آرامش در کنار سایرین قرار گرفته، با آنها به بحث و گفتگو بنشینند و اوقات خوبی را سپری کنند.

لازم به ذکر است که مکان سوم که الدنبرگ برای نخستین بار آن را مطرح کرد، ماهیت فضای نیمه‌عمومی مرتبط با عملکردهایی نظیر کافی‌شاپ، مغازه، مال، بازار و... را دارد، اما از آنجا که حوزه عملکردی حرفه طراحی شهری عمدتاً عرصه عمومی فضای شهری است، لذا منظور از مکان سوم در این پژوهش، ایجاد بستری برای معاشرت و تعاملات اجتماعی در فضای عمومی شهر است (جدول ۱). پیشینه پژوهش‌هایی که در ارتباط با مکان سوم انجام گرفته‌اند، به طور اجمالی در جدول ۲ ارائه شده است.

در این پژوهش، بینش متأخر نسبت به مکان که ارزش‌گذاری و اولویت مؤلفه عملکرد را در قیاس با سایر مؤلفه‌های سازنده مکان، در سطح بالاتری قرار می‌دهد، مورد استناد قرار می‌گیرد. از آنجا که شعار متأخر، طراحی سبک‌تر، ارزان‌تر و سریع‌تر است، بنابراین در شرایط کنونی کشور ایران نیز که در وضعیت نامناسب اقتصادی به سر می‌برد، نتایج حاصل از این پژوهش پتانسیل بیشتری در راستای بازتولید مکان‌های شهری ایفا خواهد کرد. براین اساس تلاش می‌شود تا ویژگی‌های مربوط به مکان سوم، با تمرکز بر بینش متأخر، در نمونه موردی رصد و از دیدگاه کاربران ارزیابی شود.

لازم به ذکر است که بررسی پیشینه پژوهش‌های مرتبط نشان داد که مؤلفه‌های مورد بررسی، عمدتاً متمرکز بر بینش متقدم در حوزه مکان بوده است (جدول ۲). در بیشتر این تحقیقات، فرم و معنا به عنوان دو مؤلفه کلیدی مکان مورد توجه قرار گرفته است. براین اساس این پژوهش دارای بدعت و روزآمدی به لحاظ مضمون بوده و انجام آن در شرایط اقتصادی ایران و استان کردستان، ضروری می‌نماید (تصویر ۱).

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نظر موضوع میدانی، از نظر هدف کاربردی-توسعه‌ای و از نظر زمان، آینده‌نگر است. گردآوری اطلاعات به روش اسنادی و پیمایشی انجام می‌شود. براین اساس از دو روش «مضمون‌مبنا» در ارزیابی محتوای ادبیات موضوع و همچنین از روش «شاهد‌مبنا» در ارزیابی نمونه موردی و پیمایش استفاده می‌شود.

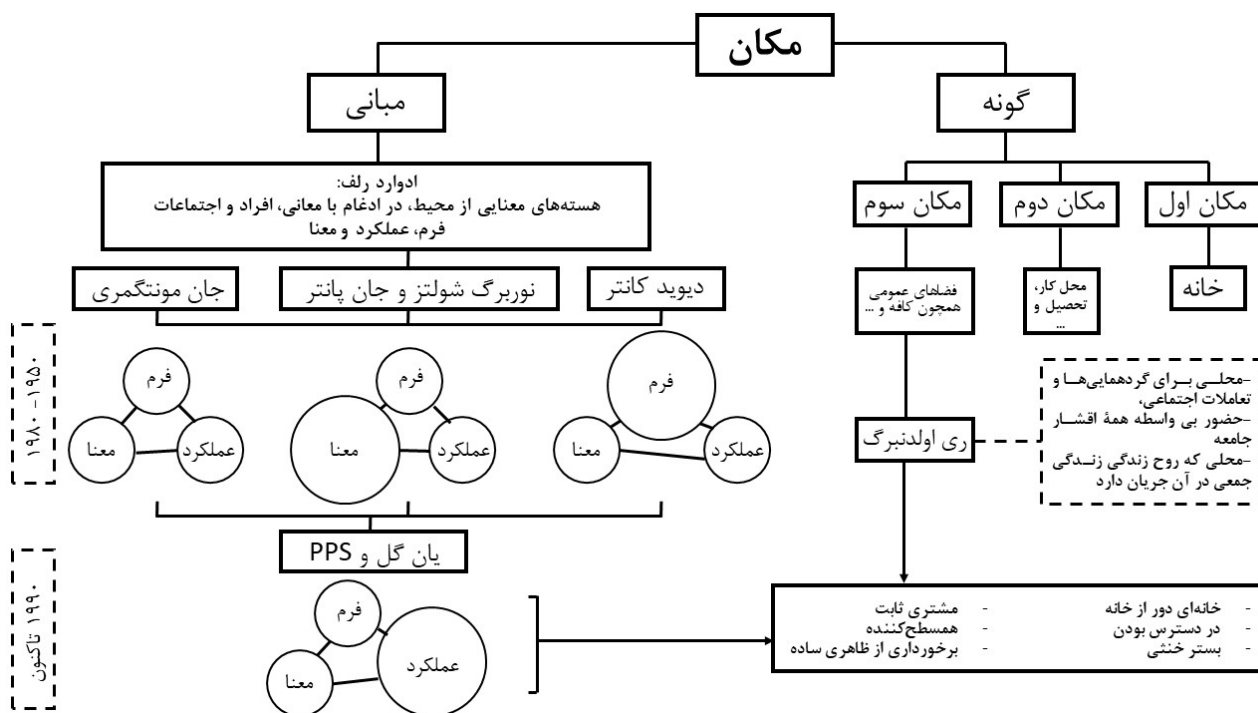
ارزیابی محتوای مضمون‌مبنا، ارزیابی مضمونی یک راهبرد و شیوه ساده‌سازی داده‌هاست که در آن داده‌های کیفی، تقسیم‌بندی، طبقه‌بندی، خلاصه و بازسازی شده، به شیوه‌ای که در آن مهم‌ترین داده‌های شاخص در جریان پژوهش، ذخیره شوند (Neals & Nichols, 2001). ارزیابی محتوا فرایندی برای ارزیابی داده‌های متنی و یکی از روش‌های تخصصی در پردازش داده‌های علمی است که به منظور تعیین وجود مفاهیم و کلمات مورد انتظار در متن مورد استفاده قرار می‌گیرد. از آنجا که پژوهش حاضر در تلاش جهت فهم ویژگی‌های لازم

جدول ۱. ویژگی‌های مکان سوم. مأخذ: نگارندگان با استفاده از Dolley & Bosman, 2019; Kızıltepe, 2019; Farley, 2013; Lumba, 2018; Quandt & Kröger, 2013; داودی و مدیری، ۱۳۹۴.

ویژگی‌های مکان سوم	توضیحات
خانه‌ای دور از خانه	افراد به دور از مشغله‌های زندگی در مکانی با آرامش و راحتی (همانند خانه خود) با افراد به معاشرت و گفتگو می‌پردازند و حیات مدنی در میان شهروندان ارتقا بیخشد.
بستر خنثی	افراد در کمال امنیت و آرامش در آن تردد کرده و با دیگران به معاشرت بپردازند.
هم سطح‌کننده	تمامی شهروندان به‌طور یکسانی از آن بهره می‌گیرند. برای همگان قابل دسترس و از معیارهای رسمی به دور است. اختلافات اجتماعی و طبقاتی که در محل‌های کار و تحصیل وجود دارد، در مکان‌های سوم باید نادیده گرفته شود.
مکالمه	گفتگو و تعاملات، اصلی‌ترین فعالیت‌های انجام‌شده در یک مکان سوم است. هیچ فعالیتی مانند گفتگو نمی‌تواند تبیین‌کننده یک مکان سوم موفق باشد، چرا که این اتفاق می‌تواند موجب افزایش سرزندگی و شاخص شدن فضا و افزایش حضورپذیری آن شود.
در دسترس بودن	هرشخصی با اطمینان به حضور دیگر افراد در آن فضا، در هر زمان که بخواهد بتواند به تنهایی و به سهولت به آنجا برود. به‌طور کلی باید به گونه‌ای باشد که مردم در هر زمان که بخواهند به آنجا بروند.
مشتری ثابت	افراد به آن احساس تعلق داشته و خود را عضوی از آن بدانند. به عبارتی بتواند به عنوان یک پاتوق ثابت برای گروه‌های اجتماعی عمل کند.
برخورداری از ظاهر ساده	با برخوردارگی از ظاهری ساده و عاری از تجمل بتواند فضایی همه‌شمول برای تمام طبقات اجتماعی ایجاد کند.
جدی نبودن جو محیط	افراد بتوانند خارج از قوانین رسمی به طور دوستانه و غیر جدی مباحثه و فعالیت داشته باشند.

جدول ۲. جمع‌بندی پژوهش‌های مرتبط با مکان سوم. مأخذ نگارندگان.

محقق	هدف	یافته
(Goosen & Cilliers, 2018)	بررسی نقش مکان‌های سوم در برنامه‌ریزی فضایی در مناطق شهری تا از این طریق بتوان پایداری اجتماعی را ارتقا بخشید.	اهمیت پایداری اجتماعی در مناطق شهری: آنچه موجب ارتقای این سطح از رضایت و پایداری اجتماعی خواهد شد، مکان‌های سومی هستند که افراد به دور از دغدغه کار و زندگی به آن پناه می‌برند.
(Samadi Ahari & SattarZadeh, 2017)	یافتن مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انتخاب مکان‌های سوم به عنوان فضایی جهت گذران اوقات فراغت در اقشار و طبقات مختلف اجتماعی.	اهمیت فرهنگ شهروندان، میزان درآمد و دیدگاه آنها به فضاهای فراغتی در انتخاب مکان‌های سوم؛ اقشار و طبقات مختلف اجتماعی، مکان‌های سوم مختلفی را می‌طلبند. لذا می‌توان با در نظر گرفتن این تفاوت و خلق فضاهای همه‌شمول متناسب با نیاز مردم، اقدام به کاهش تنش‌های اجتماعی کرد.
(Northridge et al., 2016)	توسعه مفهوم مکان‌های سوم به سایت‌های بزرگ اجتماعی، تا از این طریق بتواند روابط اجتماعی افراد به ویژه افراد مسن را توسعه داده و ارتقای سلامت آنها را موجب شود.	اهمیت نیاز استفاده‌کنندگان و ویژگی‌های بستر طرح: خلق مکان‌های سوم باید متناسب با نیاز افراد و اقشار مختلف باشد. در طراحی و مکان‌گزینی آنها باید بستر اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مورد ملاحظه قرار بگیرد.
(Alidoust, Bosman, & Holden, 2015)	بررسی عوامل تأثیرگذار محیطی، علی‌الخصوص ویژگی مکان‌های سوم بر زندگی اجتماعی افراد و ایجاد محیط‌هایی جهت افزایش حضور آنها در محیط و اجتماع است. پژوهشگران ویژگی‌های ایده‌آل این افراد را از طریق مصاحبه رو در رو استخراج کرده و در پژوهش خود مورد بررسی قرار داده‌اند.	اهمیت سهولت دسترسی و پراکنش متعادل مکان‌های سوم: مکان‌های سومی که از دسترسی راحت‌تری برخوردار هستند، مکان‌هایی هستند که افراد می‌توانند نیازهای مختلف خود را از کاربری‌های موجود در آن تامین کنند، همچون مراکز تفریحی و ورزشی
(Hickman, 2010)	به بررسی ارتباط بین زیرساخت‌های موجود در محلات، وجود مکان‌های سوم و ویژگی تعاملات اجتماعی در مناطق محروم می‌پردازد، داده‌های لازم با استفاده از پرسشنامه باز و مصاحبه جمع‌آوری شده‌اند.	اهمیت ارتباط مکان سوم با غنای امکانات در بستر مربوطه: این مطالعه روی چند شهر مختلف انجام شده و نشان می‌دهد که فقر خدمات و تسهیلات شهری و از بین رفتن فضاهای اجتماعی موجب بروز ناهنجاری‌های بسیار و از بین رفتن هویت مدنی در آنها شده است.
(Manuel, 2009)	کشف برخی از مکان‌های غیررسمی در محلات مختلف، با هدف تبدیل آنها به مکان‌های سوم و بررسی ارتباط این مکان‌ها با سلامت و تندرستی شهروندان.	اهمیت مکان‌های سوم در سلامت استفاده‌کنندگان: وجود یک ارتباط مستقیم بین مکان‌های سوم و تندرستی بهره‌گیران از این فضاها.

تصویر ۱. جمع‌بندی ادبیات نظری و مدل مفهومی پژوهش. مأخذ: نگارندگان.

کیفی و با استفاده از نرم افزار MAXQDA 18 که مختص ارزیابی داده‌های کیفی است صورت گرفته است. بنابراین نمونه‌گیری مبتنی بر اهداف پژوهش و با حداکثر تنوع صورت گرفته است. ملاک انتخاب افراد نیز عمدتاً کاربران پارک/ تپه به صورت تصادفی ساده در زمان رصد رفتار و تکمیل پرسشنامه بوده است. پرسشنامه نیمه‌ساختاریافته و محقق‌ساخته بوده و نمونه‌گیری تا مرحله اشباع اطلاعات لازم ادامه پیدا کرد و انجام این فرایند در مصاحبه پنجاهم متوقف شد. دلیل عدم ادامه مصاحبه، اشباع اطلاعاتی در مرحله جمع‌آوری داده‌ها بود. از آنجا که پاسخ‌های دریافتی، فراتر از این تعداد، به تکرار و حشو رسید، جهت شناسایی نظرات گروه‌های غیرکاربر، با ۱۰ نفر از مدیران متخصص نیز مصاحبه صورت گرفت. به منظور ارزیابی یافته‌های پژوهش، از روش ارزیابی محتوا و تجزیه درون‌مایه‌ای استفاده شد. به این صورت که پس از انجام هر مصاحبه، پیاده‌سازی، خلاصه‌سازی و کدگذاری آنها انجام شد. منظور از کدگذاری داده‌ها، اعمال برچسب ویژگی مورد نظر به بخش‌هایی از نوشتارهای ارائه شده توسط پرسش‌شوندگان است. در مراحل پایانی، با اعمال کدها و ویژگی‌های منتخب در نرم‌افزار MAXQDA 18 که مختص ارزیابی داده‌های کیفی است، بررسی‌های لازم انجام گرفته است (تصویر ۲). لذا پژوهش حاضر، در پی پاسخگویی به سؤالات ذیل است:

۱. مضمون مکان سوم موفق، در ادبیات طراحی شهری چیست؟

خلق یک مکان سوم موفق از دید کاربران و کارشناسان است، فرایند ارزیابی آن، فرایندی از جنس محتوا و روایتی است که در واقع کاربران فضا راوی آن هستند؛ در همین زمینه از رویکرد «شاهد‌مبنا» استفاده می‌شود.

رویکرد شاهد مبنا یا عملکرد مبتنی بر شواهد (EBP) به عنوان ابزاری برای کمک به پرکردن شکاف بین عمل سنتی و پژوهش‌های رسمی ظهور کرده است. (EBP) از پژوهش‌ها برای اطلاع‌رسانی به کار متخصصان استفاده می‌کند. بنابراین می‌تواند با مشارکت ادغام شود. رویکردهای مشارکتی تأکید بیشتری بر تعریف مشترک مشکلات و راه‌حل‌های مبتنی بر اجماع و کاربر ارائه می‌دهند (Van Herzele, 2004). به گونه‌ای که با بررسی ویژگی حضور افراد و تجربه‌های روزمره آنها در محدوده مورد بررسی و تفسیر و استنتاج شواهد به دست آمده در قالب مشاهده و پرسشنامه از طیف کاربر و مسئولان، در تلاش است تا با بهره‌گیری از روش ارزیابی محتوای کیفی به اهداف پژوهش دست یابد. بررسی‌های پیشین صورت‌گرفته نشان از نادیده‌انگاشتن و مورد غفلت واقع شدن ترجیحات محیطی کاربران و تکیه صرف بر آرا و نظریات کارشناسان و مدیران شهری در خلق فضاهای عمومی بوده است. لذا در جهت رفع این چالش، پژوهش حاضر در تلاش است تا با دستیابی به راهکارهای بهینه، اقدام به خلق مکان‌های سوم کاربرپسند کند.

به همین منظور این پژوهش با بهره‌گیری از روش ارزیابی

بروز رفتارهای ناهنجار را فراهم آورده است و حضور رده‌های سنی نوجوان و جوان از کاربران را بیشتر شاهد هستیم (تصویر ۴).

یافته‌ها و بحث

ضمن بررسی مضمون مبنای ادبیات مکان سوم و رصد شاهد مبنای نمونه موردی ویژگی‌های مستخرج، به شرح جدول ۳ ارائه می‌شود.

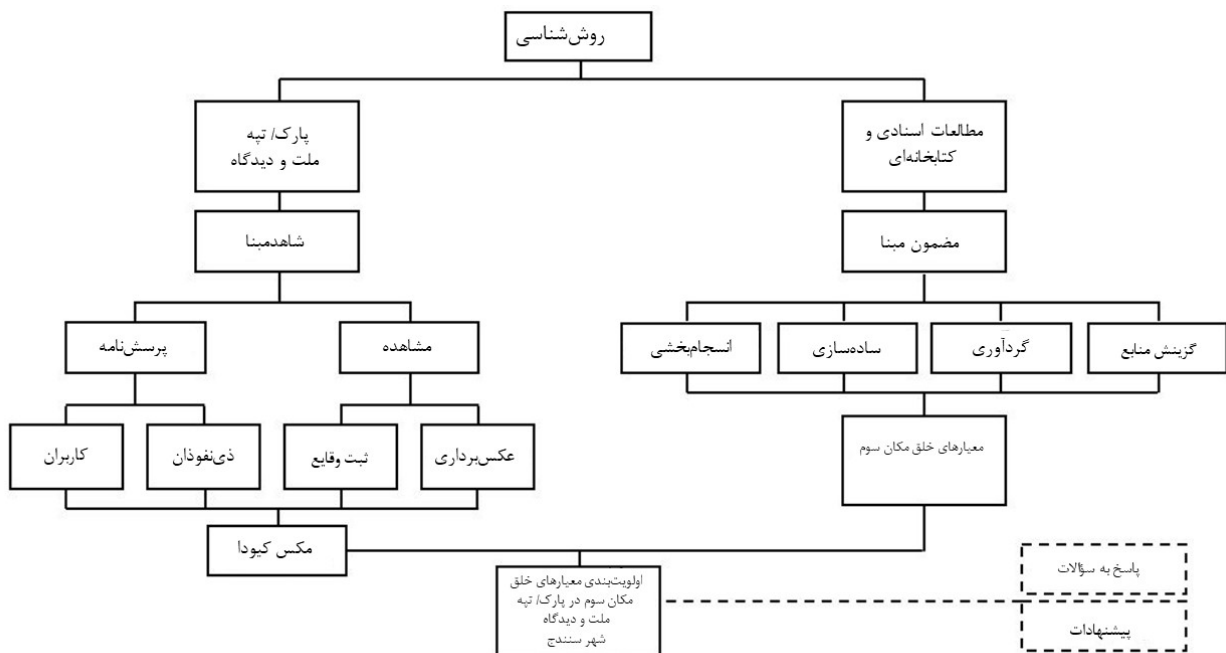
می‌توان تصویر ۵ را به عنوان یک مدل پیشنهادی پژوهش، که هدف آن خلق یک مکان سوم موفق و مردم‌پذیر است، ارائه کرد. این مدل نشان می‌دهد ویژگی‌های متعددی (مؤلفه‌های هشت‌گانه) مکان سوم را تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ لازم به ذکر است که اگرچه هر یک از مؤلفه‌ها، ویژگی‌های خاص خود را می‌طلبند، اما این ویژگی‌ها در عمده موارد با یکدیگر همپوشانی دارند و فقدان هر کدام، می‌تواند تمامی این مؤلفه‌ها را تحت تأثیر قرار دهد که همین خود مؤید تأثیرگذاری و لزوم توجه به تمامی ویژگی‌های فراگیر در جهت مداخله و ایجاد یک مکان سوم موفق است که بتواند پذیرای تمامی اقشار جامعه و در ساعات مختلف روز و شب باشد.

در ادامه جهت بررسی اهمیت هر یک از موارد یادشده از دید بهره‌گیران از فضا و نظریات کارشناسان، پرسشنامه‌های توزیع شده به تفکیک ویژگی‌های تجزیه شده که در قالب ۲۰ ویژگی مورد بررسی قرار گرفتند، به نرم افزار MAXQDA 18 جهت بررسی و ارزیابی وارد شدند. نتایج این بررسی‌ها در تصویر ۶ ارائه شده است.

۲. آیا کاربران و کارشناسان مدیریت شهری از دیدگاه یکسانی نسبت به خلق فضاهای فراغتی و مکان‌های سوم برخوردار هستند؟ ۳. منطبق بر اشتراک نظرات کاربران فضا و مدیران شهری، چه پیشنهادهایی در جهت تبدیل فضای پارک/تپه ملت به مکان سوم شهری می‌توان ارائه کرد؟

محدوده پژوهش

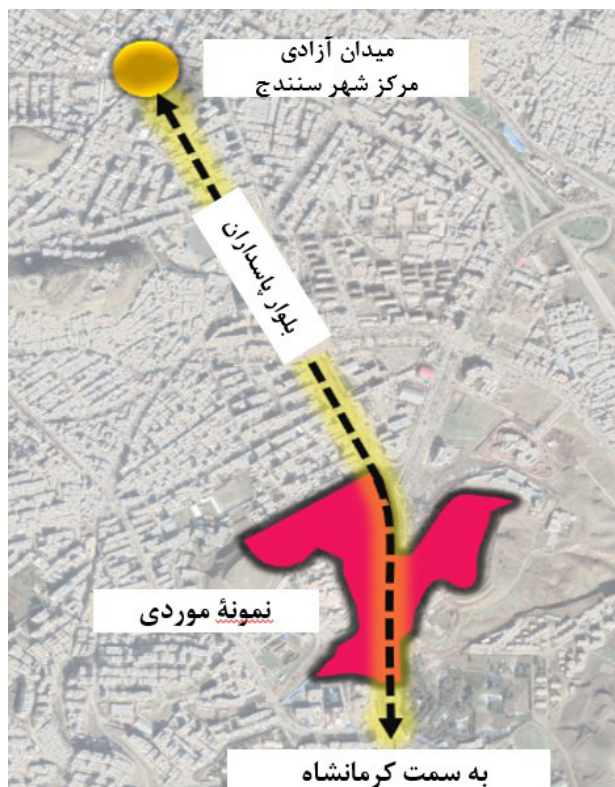
محدوده پژوهش حاضر پارک‌های ملت و دیدگاه در شهر سنندج مرکز استان کردستان است. این مجموعه یکی از تپه ماهوری‌های شهر سنندج است که در محور ورودی شهر سنندج از سمت کرمانشاه واقع است. این مجموعه بزرگ‌ترین لکه‌های سبز این شهر را تشکیل می‌دهند. محدوده مورد بررسی به لحاظ موقعیت و سلسله‌مراتب فضایی، در بخش میانی شهر و دارای عملکرد شهری منطقه‌ای بوده و از دهه ۴۰، نقش تفریحی و سبز را ایفا کرده است. این مجموعه با عملکردهای مختلفی نظیر دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، مجتمع فرهنگی فجر، فضای بازی کودکان، نمایشگاه گل و گیاه و بوفه‌های خرده‌فروشی، همجوار است. محور پاسداران که ورودی شهر را به میدان آزادی و هسته اصلی شهر متصل می‌کند، دسترسی اصلی این مجموعه محسوب شده و به عبارتی این مجموعه فضای سبز را به دو بخش شرقی (پارک دیدگاه) و غربی (پارک ملت) تقسیم کرده است (تصویر ۳). از جمله مشکلاتی که موجب فاصله گرفتن افراد از این مجموعه شده است، می‌توان به عدم امنیت در شب، فقدان کاربری‌های دیرپا، نبود تسهیلات و خدمات مورد نیاز اشاره کرد که موجبات

تصویر ۲. فرایند انجام و روش پژوهش. مأخذ: نگارندگان.

ارزیابی‌های ارائه‌شده در این نرم‌افزار به این صورت است که هرچه ابعاد مربع‌ها بزرگتر باشد نشان‌دهنده اهمیت این ویژگی در پاسخ‌های ارائه‌شده در مصاحبه مورد نظر است. با نگاهی به نتایج به‌دست‌آمده روشن است که از دید کارشناسان و مسئولان شهری، ارتقای امنیت فضا، همه‌شمولی و استفاده از کاربری‌های دیرپا به ترتیب ویژگی‌هایی با بیشترین میزان اهمیت و استفاده از کفسازی مناسب و اقدامات فرهنگی ویژگی‌هایی با کمترین میزان اهمیت عنوان شده‌اند. تصویر ۷ نمایانگر اولویت‌بندی تمامی ویژگی‌هاست.

بررسی‌های حاصل از نظریات متخصصان نشان می‌دهد که ۱۱/۸ درصد از پاسخ‌های ارائه‌شده بر ارتقای امنیت، ۱۰/۷٪ بر همه‌شمولی فضا، ۹/۲ درصد و ۸/۲ درصد از پاسخ‌های ارائه‌شده به ترتیب بر تسهیلات و مبلمان شهری همه‌شمول و ایجاد فضایی برای گفتگو و تعاملات، به عنوان مهم‌ترین ویژگی‌ها تأکید شده است. در تصویر ۸ جهت بررسی ارتباط بین نظریات مسئولان و کاربران، نتایج حاصل از کدگذاری و بررسی‌های صورت‌گرفته نمایش داده شده است. از دیدگاه کاربران ارتقای امنیت فضا، همه‌شمولی فضا، و همچنین افزایش روشنایی فضا و جلوگیری از انجام رفتارهای نامتعارف در فضا، از ویژگی‌هایی با بیشترین میزان اهمیت

تصویر ۳. موقعیت نمونه موردی در شهر سنندج. مأخذ: نگارندگان.

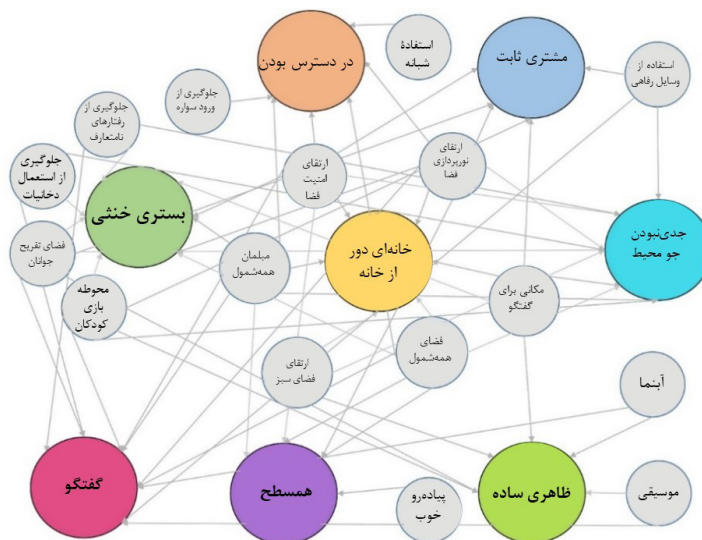

تصویر ۴. رفتارهای تک جنسیتی شدن یک فضای سبز بزرگ مقیاس، تابستان ۱۴۰۰. مأخذ: آرشيو نگارندگان.

جدول ۳. ویژگی‌های مستخرج از ارزیابی مضمون مبنای پرسشنامه. مأخذ: نگارندگان.

ویژگی‌های مکان سوم		
خانهای دور از خانه	در دسترس بودن	بستر خنثی
مشتری ثابت	همسطح‌کننده	برخورداری از ظاهری ساده
<ul style="list-style-type: none"> • استفاده از فضاهای سبز و چشم‌انداز طبیعی مطلوب • ارتقای روشنایی و امنیت فضا • استفاده از تجهیزات رفاهی 	<ul style="list-style-type: none"> • مبلمان شهری همه‌شمول، تجمع‌گریز، تجمع‌پذیر • فضای تفریحی مناسب رده‌های سنی، کودکان، جوانان و بزرگسالان • وضع سیاست‌های ممنوعیت رفتاری از جمله ممنوعیت مصرف دخانیات • توجه به منظر صوتی در مکان 	

تصویر ۵. مدل مفهومی پژوهش جهت خلق مکان‌های سوم موفق. مأخذ: نگارندگان.

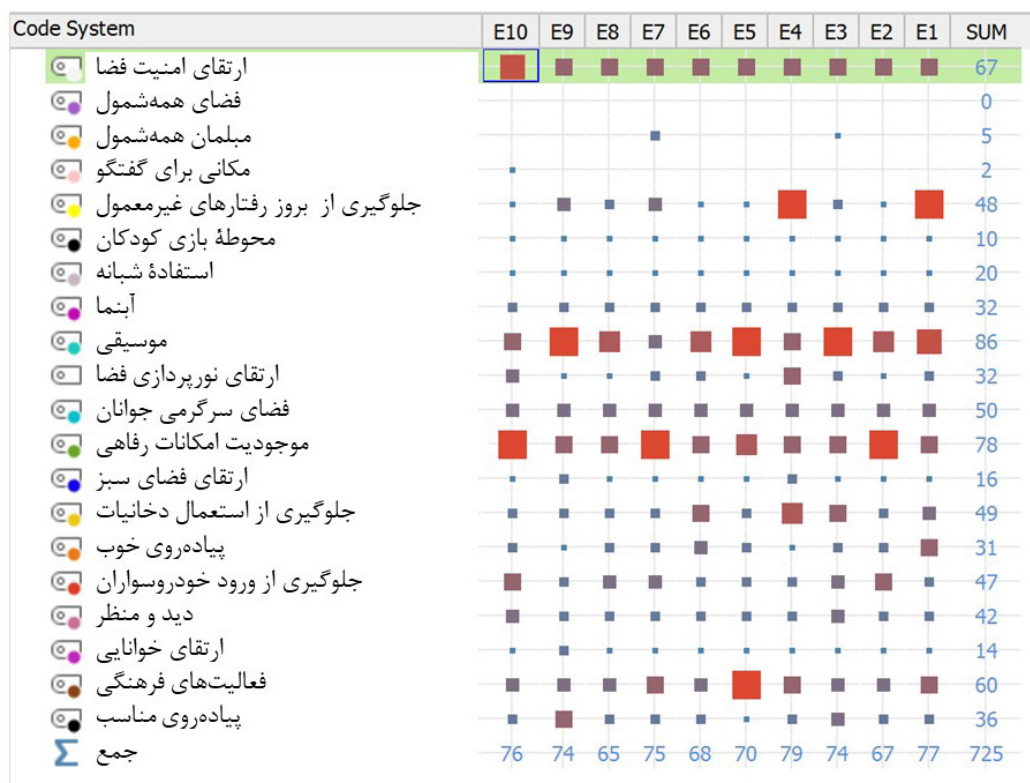
توسط ری اولدنبرگ مطرح شده است، جهت برخوردار از یک فضای فراغتی موفق در محدوده مورد بررسی انجامید. آنچه از ۵۰ پرسش‌نامه مورد بررسی حاصل شد، ویژگی‌های ارتقای روشنایی و امنیت فضا، همه‌شمولی فضا، استفاده از مبلمان شهری همه‌شمول، وجود مکانی برای گپ‌زدن، ایجاد تمهیدات لازم جهت جلوگیری از بروز رفتارهای نامتعارف و استعمال دخانیات، ایجاد فضاهای تفریحی و بازی برای کودکان و جوانان، وجود کاربری‌های دیرپا، پخش موسیقی و استفاده از عناصر طبیعی مانند آبنما جهت افزایش غنای محیط، استفاده بیشتر از فضاهای سبز موجود جهت ارتقای سرزندگی فضا، تقویت دیدهای گسترده به شهر و اقداماتی نظیر امور فرهنگی و ارتقای ویژگی مصالح عنوان شدند. از این میان کاربران بر ارتقای امنیت فضا و روشنایی آن در هنگام شب، استقرار مبلمان شهری همه‌شمول، استفاده از کاربری‌های دیرپا و مورد نیاز اوقات فراغت و همچنین ایجاد تمهیدات لازم جهت جلوگیری از بروز رفتارهای نامتعارف تأکید بیشتری داشتند.

عنوان شده‌اند، که لازم است تصمیم‌سازان شهری در خلق این مکان، به آن توجه بیشتری را مبذول کنند. به طور کلی بررسی‌های حاصل از نظریات افراد استفاده‌کننده از فضا نشان می‌دهد که ۱۰/۹ درصد از پاسخ‌های ارائه‌شده بر موضوع ارتقای امنیت فضا، ۸/۶ درصد بر همه‌شمولی فضا، ۸/۵ درصد بر روشنایی و ۸/۴ درصد بر تسهیلات و مبلمان شهری همه‌شمول به عنوان مهم‌ترین ویژگی‌ها تأکید داشته است (تصویر ۹)

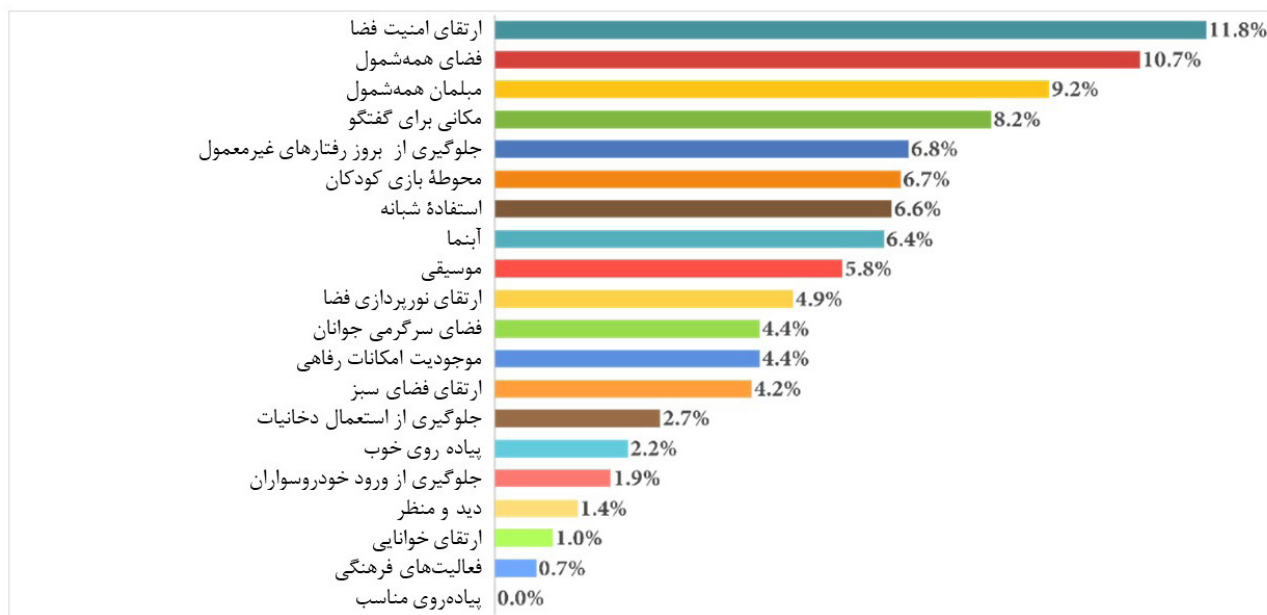
نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر تلاش شد تا با استفاده از روش کیفی و ارزیابی محتوا، مهم‌ترین ویژگی‌های مکان سوم موفق شناسایی و تبیین شود. نتایج حاصل از ارزیابی و مصاحبه‌های صورت‌گرفته با استفاده‌کنندگان از فضای تپه‌ها و همچنین کارشناسان مربوط به امور شهری و ارزیابی آن با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA 18 به شناسایی ۳۴۲۸ کد از ۲۰ ویژگی مورد انتظار در قالب ۸ ویژگی اصلی مکان سوم که

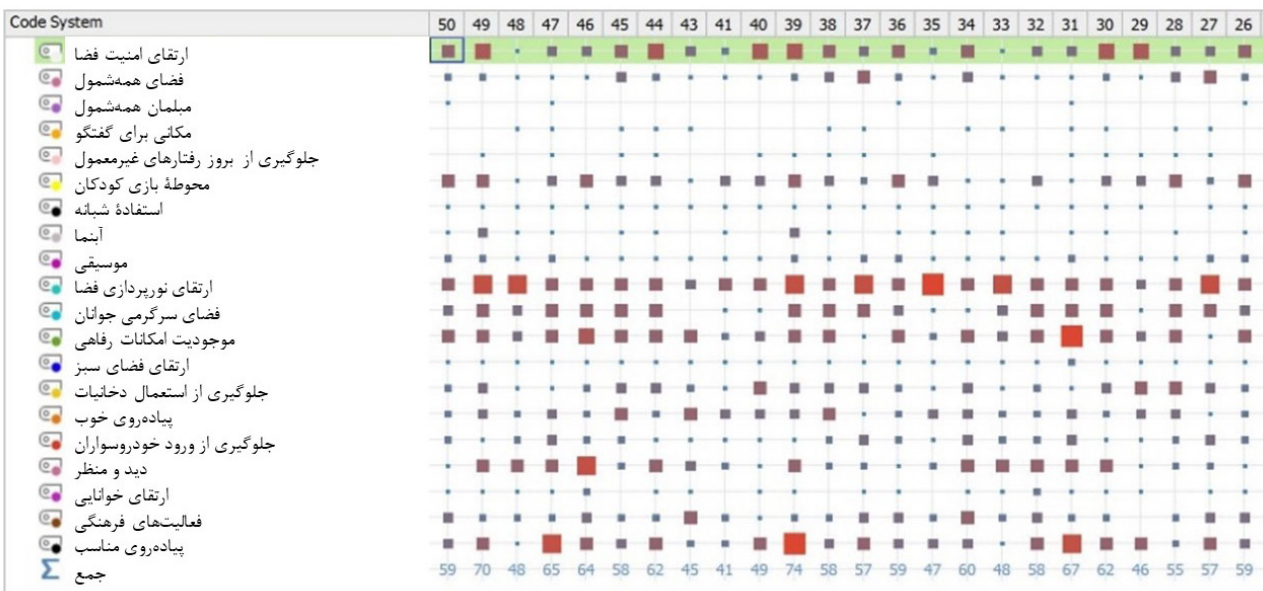
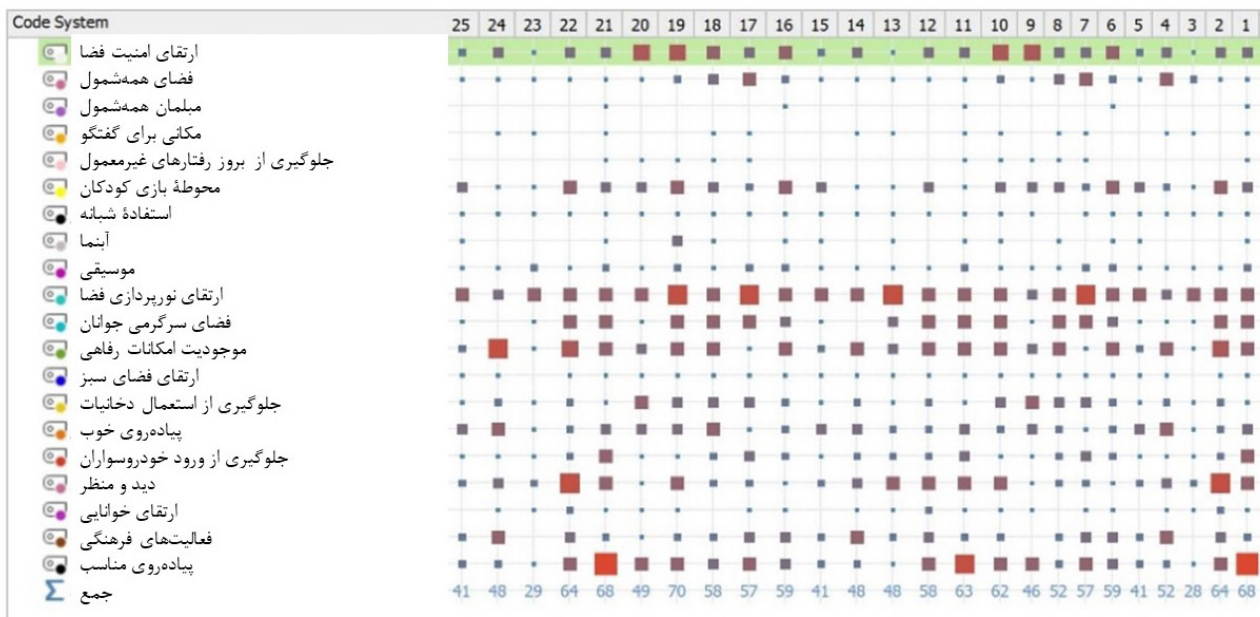
تصویر ۶. مقایسه تطبیقی داده‌ها در نرم‌افزار مکس کیودا منطبق بر نظرات کارشناسان. مأخذ: نگارندگان.

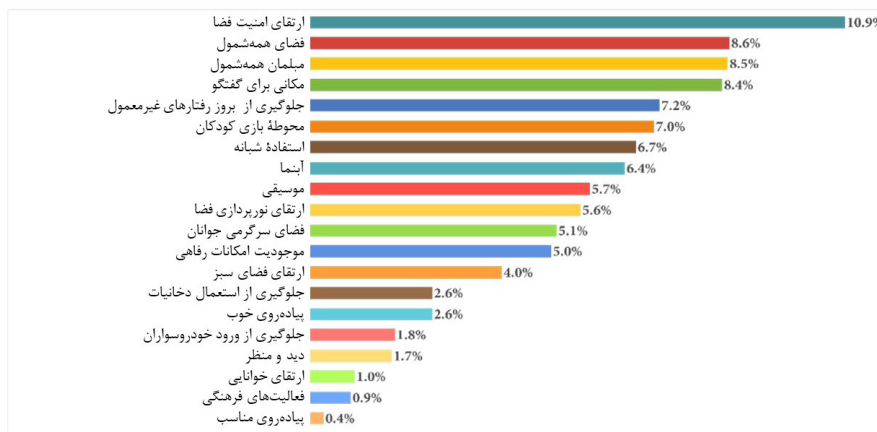
تصویر ۷. اولویت‌بندی داده‌ها منطبق بر نظرات کارشناسان خبره در نرم‌افزار مکس کیودا. مأخذ: نگارندگان.

آگاهی‌بخشی در سطوح مختلف جامعه در مورد اهمیت طراحی شهری و کنشگری مدنی در زمینه تغییرات فضایی توسط کاربران، بایستی در طرح‌های توسعه شهری و همچنین سرفصل دروس شهرسازی و معماری دانشگاه‌ها مورد توجه قرار گیرد و بر ایجاد بسترهایی جهت ایفای نقش کاربران، تأکید شود.

در پاسخ به پرسش دوم پژوهش، باید به تفاوت عمیق بینش مسئولین و کاربران اشاره کرد که ناشی از درک غیرصحیح از طراحی شهری و قدرت اثرگذاری آن بر فضای عمومی جامعه است. یکی از دلایلی که موجبات تغییر در فضاهای شهری و خلق مکان می‌شود، میزان آگاهی جامعه و مطالبه‌گری آنهاست.

تصویر ۸. مقایسه تطبیقی داده‌ها در نرم‌افزار مکس کیودا منطبق بر نظرات کاربران فضا. مأخذ: نگارندگان.

تصویر ۹. اولویت‌بندی داده‌ها منطبق بر نظرات کاربران فضا در نرم‌افزار مکس کیودا. مأخذ: نگارندگان.

- مجتوی، سیده مریم؛ مطلبی، قاسم و قدوسی فر، سید هادی. (۱۴۰۰). واكوی عوامل مؤثر در ایجاد دل‌بستگی به مكان در بازار (نمونه موردی: بازار تجریش). باغ نظر، ۱۸(۱۰۵)، ۳۳-۴۸.
- منصورى، سيدتاج‌الدین و جهان بخش، حیدر. (۱۳۹۲). «چگونگی ارتقای کالبد و منظر شهری از طریق احیای ارزشهای فرهنگی-تاریخی شهر». برنامهریزی کالبدی فضایی، ۳۱(۳)، ۸۹-۱۰۲.
- Alidoust, S., Bosman, C. & Holden, G. (2015). Socially Healthy Ageing: The Importance of Third Places, *Soft Edges and Walkable Neighbourhoods*. State of Australian Cities Conference. Conducted by Australasian Cities Research Network, Gold Coast: (ACRN).
- Bruijn, D. (2018). *Quality of life and public space in Wijnchen*. (Unpublished MA. Thesis), Urban and Cultural Geography Nijmegen School of Management, Radboud University, Nijmegen, Netherlands.
- Cabrera-Barona, P. & Merschdorf, H. (2018). A Conceptual Urban Quality Space-Place Framework: Linking Geo-Information and Quality of Life. *Urban Science*, 2(3), 1-14.
- Campbell, N. (2017). There's no place like third place: starting to generalize the qualities and value of third places. *Housing and Society*, 44(3), 157-172.
- Carlinio, G. A. & Saiz, A. (2019). Beautiful City: *Leisure Amenities and Urban Growth*. *Journal of Regional Science*, 3(59), 369-408.
- Credit, K. & Mack, E. A. (2017). Place-making and performance: The impact of walkable built environments on business performance in Phoenix and Boston. *Environment & Planning*, 46(3), 264-285.
- Dolley, J. & Bosman, C. (2019). *Rethinking Third Places*. Queensland: School of Environment and Science, Griffith University.
- Farley, A. (2013). *Digital Third Places: Using online spaces to connect to community*. Ontario: Queens University of Charlotte Knight School of Communication.
- Goosen, Z. & Cilliers, E. J. (2018). Third Places for Social Sustainability: A Planning Framework Based on Local and International Comparisons. *Urban and Civil Engineering*, 12(3), 260-264.
- Hagell, A., Shah, R., Viner, R., Hargreaves, D., Varnes, L. & Heys, M. (2018). *The social determinants of young people's health: Identifying the key issues and assessing how young people are doing in the 2010s*. London: Health Foundation.
- Healey, P. (1997). *Collaborative Planning*. London: McMillan.
- Hickman, P. (2010). *Neighbourhood Infrastructures, 'Third Places' and Patterns of Social Interaction*. Sheffield: Centre for Regional Economic and Social
- Research/Sheffield Hallam University Annes, J. (1998). Information in communicative planning. *Journal of the American Planning Association*, 64(1), 52-63.
- Johnson, B. (2018). *Socioeconomic Diversity in Public Spaces*. (Unpublished MA. Thesis), Virginia Polytechnic Institute and State

- بدیهی است به‌کارگیری نیروی جوان و نخبه‌های دانشگاهی، در سطوح مدیریتی و تأکید بر نقش پررنگ فکری دانشگاه‌ها در تصمیم‌سازی‌های کلان، می‌تواند خلأ موجود در بین جامعه مدنی و جامعه مسئول را به حداقل رسانده و روشنی‌بخش مسیری باشد که به رشد و توسعه مردم‌مدار و خلق مکان‌های شهری بینجامد.
- بر این اساس پیشنهاداتی جهت خلق مکان سوم در پارک‌تپه‌های دیدگاه و ملت، ارائه می‌شود:
۱. آمیختگی توأمان کالبدی، عملکردی و معنا در پهنه پارک‌تپه‌ها،
  ۲. مفصل‌سازی محیط پارک‌تپه در ارتباط بافت پیرامون،
  ۳. بازتولید مجدد فضا در راستای استمرار فعالیت‌های شبانه و روزانه،
  ۴. خلق و پراکنش متوازن مکان‌های جدید در گستره پارک‌تپه،
  ۵. برقراری ارتباط بیشتر بین پارک‌تپه‌ها با یکدیگر و با فضاهای سبز پیرامون به مثابه کل واحد،
  ۶. احترام به سیاست‌های اسناد فرادستی، از جمله در طرح سامان‌دهی تپه‌های شهر سندنجد.

فهرست منابع

- پاک نژاد، نوید و لطیفی، غلامرضا. (۱۳۹۷). تبیین و ارزیابی تأثیرات مؤلفه‌های محیطی بر شکل‌گیری الگوهای رفتاری در فضاهای شهری (از نظریه تا عمل: مطالعه میدان تجریش). باغ نظر، ۱۵(۶۹): ۵۱-۶۶.
- پرتوی، پروین. (۱۳۸۲). مکان و بی‌مکانی، رویکردی پدیدارشناسانه. هنرهای زیبا، ۱۴(۱۴)، ۴۰-۵۰.
- حیدری، علی اکبر؛ امیرحاجلو، الهام؛ کارخانه، معصومه و احمدی فرد، نرگس. (۱۳۹۲). ارزیابی نقش منظر فضاهای جمعی در ویژگی شهری، نمونه موردی: منطقه یک تهران. آرماتشهر، ۶(۱۱)، ۳۲۳-۳۳۵.
- داودی، الهام و مدیری، آتوسا. (۱۳۹۴). ارزیابی پراکنش مکان‌های سوم در ارتباط با سطوح طبقات اجتماعی مختلف شهر زنجان. مطالعات شهری، ۴(۱۶)، ۸۱-۹۲.
- رحمانی، جواد و پورجعفر، محمد رضا. (۱۳۹۵). ارزیابی و بررسی شاخصهای مؤثر در هویت محله محله مسگرهای شهر زنجان. معماری و شهرسازی پایدار، ۴(۱)، ۱۹-۳۰.
- شاد، مهسا. (۱۳۹۵). طراحی مکان‌های سوم با تأکید بر اصول شهر شاد در انطباق با خرده‌فرهنگ‌های شهری (نمونه موردی: خیابان کوهسنگی مشهد). (پایان‌نامه کارشناسی ارشد طراحی شهری)، دانشکده هنر و معماری اسلامی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا علیه السلام، مشهد، ایران.
- کارگر، طناز و قره بگلو، مینو. (۱۳۹۴). راز ماندگاری پیاده‌راه جلفای اصفهان به عنوان مکان سوم. کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و زیرساخت‌های شهری. ج. ۱، تبریز، دانشگاه هنر اسلامی تبریز.
- کتاب‌الهی، کسری. (۱۳۹۶). ارائه الگوی مکان‌سازی میدان‌های شهری با تأکید بر نقش کاربران (نمونه موردی میدان آزادی سندنجد). (پایان‌نامه منتشرنشده کارشناسی ارشد طراحی شهری)، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید رجایی، تهران، ایران.

University, Blacksburg, Virginia, USA.

- Kemp, R. L. & Stephani, C. J. (2015). *Urban Transportation Innovations Worldwide, A handbook of Best Practices Outside the United State*. North Carolina: McFarland & Company, Inc.
- Kızıltepe, B. (2019). Social Communication in Third Places: A Case Study on Cafés in Balıkesir. *Human and Civilization Movement*, 1(1), 79-99.
- Kok, B. E., Coffey, K. A., Cohn, M. A., Catalino, L. I., Vacharkulksemsuk, T., Algoe, S. B., ... & Fredrickson, B. L. (2013). How positive emotions build physical health: perceived positive social connections account for the upward spiral between positive emotions and vagal tone. *Psychological Science*, 24(7), 1123-1132.
- Lumba, S. (2018). *Tea Café Culture in Ireland*. Dublin: Dublin Business School.
- Manuel, P. (2009). *The role of third place in community health and well-being*. Halifax: School of Planning, Dalhousie University Publisher.
- Martín, J. M., Martínez, J. M. G. & Fernández, J. A. S. (2018). An Analysis of the Factors behind the Citizen's Attitude of Rejection towards Tourism in a Context of Overtourism and Economic Dependence on This Activity. *Sustainability*, 10(2851), 1-18.
- Neale, H. & Nicholas, S. (2001). Theme- Based Content Analysis: a Flexible Method for Virtual Environment Evaluation, *Int. J. Human- Computer Studies*, (55), 167- 189.
- Nguyen, T. M., Lin, T. & Chan, H. (2019). The Environmental Effects of Urban Development in Hanoi, Vietnam from Satellite and Meteorological Observations from 1999–2016. *Sustainability*, 11(6), 1-24.
- Northridge, M. E., Kum, S. S, Chakraborty, B., Greenblatt, A. P., Marshall, S. E., Wang, H. ... & Metcalf, S. S. (2016). Third Places for Health Promotion with Older Adults: Using the Consolidated Framework for Implementation Research to Enhance Program Implementation and Evaluation. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 93(5), 851-870.
- Pachucki, M. C., Ozer, E. J., Barrat, A. & Cattuto, C. (2015). Mental health and social networks in early adolescence: a dynamic study of objectively-measured social interaction behaviors. *Social Science & Medicine*, (125), 40-50.
- Pancholi, S. (2018). *A conceptual approach for place making in knowledge and innovation spaces: Case investigations from Brisbane, Melbourne and Sydney*. (Unpublished MA. Thesis), Science and Engineering Faculty Queensland University of Technology, School of Civil Engineering and Built Environment, Brisbane, Queensland, Australia.
- Quandt, T. & Kröger, S. (2013). *Multiplayer: The Social Aspects of Digital Gaming*. Münster: Routledge.
- Samadi Ahari, A. & SattarZadeh, D. (2017). Third Place, A Place for Leisure Time and its Relationship with Different Social Setting in Tabriz, Iran. *International Journal of Architecture & Urban Planning*, 27(2), 95-103.
- Samadi Ahari, A. & Sattarzadeh, D. (2018). Quality of Life and Attitudes Towards Third Place in the Different Social Setting in Tabriz, Iran. *Armanshahr*, 11(22), 25-38.
- Van Herzele, A. (2004). Local knowledge in action: valuing nonprofessional reasoning in the planning Process. *Journal of Planning Education and Research*, 24(2), 197–212.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله:
ایرانهانه، آزاد؛ چاره‌جو، فرزین و کتاب‌اللهی، کسری. (۱۴۰۱). واکاوی شاخص‌های مؤثر بر خلق مکان‌سوم با رویکرد شاهد مبنا (نمونه موردی: پارک/تپه‌های ملت و دیدگاه شهر سنندج). باغ نظر، ۱۹(۱۱۵)، ۵۷-۶۸.

DOI:10.22034/BAGH.2022.330893.5133
URL: http://www.bagh-sj.com/article_155973.html

